

motto

IVANKA
DEVÁTÁ

JEN JEDNOU MLADÁ

motto

**IVANKA
DEVĀTĀ**

**JEN JEDNOU
MLADĀ**

Praha 2015

V knize jsou použity úryvky z těchto děl:

K. Čapek – *Loupežník*

C. Goldoni – *Náměstíčko* (překlad K. Pokorný)

W. Shakespeare – *Sen noci svatojánské* (překlad E. A. Saudek)

© Ivanka Devátá, 2003

Cover illustration © Iva Hüttnerová, 2008

ISBN 978-80-267-0509-3

Milí čtenáři,

máte mě v hrsti. Právě držíte Devátou a její deváté literární dítko. Nenajdete-li v nás zalíbení, můžete nás devětkrát proklít a poslat do nevábných míst za devatero horami a devatero řekami.

Avšak o jedno vás prosím. Nepovažujte tuto knížku za část mých osobních pamětí. Přestože jsem se nechala inspirovat střípky vzpomínek a především atmosférou divadelního zákulisí, devadesát pět procent obsahu je dílem fantazie.

Nehledejte proto za postavami knihy skutečné osoby, které nikdy nežily, nevěřte dialogům, které nebyly proneseny, nepátrejte po filmech, které se nerealizovaly. Co se týče hlavní hrdinky, mám s ní mnoho společného, jen milostný příběh ne. Já byla totiž v mládí mnohem ctnostnější.

Ivanka Devátá

RODIČE MÉHO OTCE BYLI ROLNÍCI.

Za větou jsem udělala bachratou tečku, jejíž objemnost měla podpořit pravdivost sdělení. Konečně co, chlácholila jsem načepýřené svědomí. Rolník je muž, který obdělává roli. Dědeček Stavinoha roli nebolí pole obdělával. Kolik těch akrů, korců, lánů, či na co se to počítá, měl, není důležité. Jakási politicky uvědomělá buňka v mém mozku pištěla, že je to velmi důležité, zejména v životopise, jenž bude součástí kádrových materiálů. V Československu. V roce 1959. Ale zahrnala jsem ji rázným kšc zároveň s husami, krůtami, kuřaty, ba i bravem a skotem. To dá rozum, že v hospodářství nějaké to zvířectvo je. Nemusím zacházet do detailů. Beztak by mi více prospěl dědeček nádeník. Avšak nuzáků byl v rodině trapný nedostatek.

Ukousla jsem další třísku z tužky HARDT-MUTH č. 2 a nasmolila druhou větu. *Později se připojili ke společnému hospodaření v JZD, ale dědeček záhy zemřel.* To jsem to šikovně napsala, libovala jsem si. Záhy zemřel. Popravdě ho trefil šlak, už když mu vyváděli koně ze stáje. A vstup do družstva podepsal jako poslední z vesnice. Ale ať mi někdo dokáže, že odešel na věčnost nepřipojený.

Babička skonala o rok později. Přesnější by samozřejmě bylo: babička se utrápila. Ale v úředních dokladech netřeba upadat do emocí. I tak mi zvlhly oči při vzpomínce na čistoučkový statek, kde jsem strávi-

la několikery prázdniny, na kulatou babičku s veselými očima, kterou všudy provázela vůně mateřidoušky, majoránky a heřmánku, a na dědečkovy velké dlaně, do jejichž oděrek se při každém pohazení zachytávaly moje holčičí vlásky. A já teď celý jejich život plný vzájemné lásky, dřiny, křtů, neúrody, pohřbů i posvícení vtěsnala do tří vět. Byli rolníci. Připojili se. Umřeli. Děsný.

Když mě sekretářka pražského divadla Pokrok, kam jsem nastoupila před půlrokem jako čerstvě odiplovovaná absolventka Akademie múzických umění, požádala o nový životopis, netušila jsem, že na to padne celé nedělní odpoledne.

„Vezměte to zeširoka, i s dědečky,“ radila. Bodejť ne! Co může mít za sebou tříadvacetiletá holka ze spořádané rodiny? Narodila se. Patnáct let chodila do školy. Přežila to.

S povzdechem jsem pokračovala. *Matčin otec Alois Krákora měl malý obchod s koženou galanterií, který vedl se svou ženou Alžbětou.*

Mezi regály s voňavými kabelkami jsem opět uvízla. Jak mám, propána, neškodně vyjádřit fakt, že po osmačtyřicátém dědeček o obchod přišel? Po ztrátě živnosti? Po vyvlastnění? Zahryzla jsem se do tužky až po tuhu. Jak se někdo může stát ze svobodné vůle spisovatelem? Třeba ten šílenec Jirásek! Takových tlustospisů. Já bych byla i s třicetiletou válkou hotová na pěti řádcích. Spolkla jsem další sousto dřevnaté svačiny a odhodlaně připsala: *Po změně politických poměrů pracovala babička jako šatnářka v biografu a pečovala o nemocného manžela. Když ovdověla, odstěhovala se k bratrovi.*

Trochu to vypadá, zasmušila jsem se, jako když

babička odjela na Čukotku a víckrát jsme o ní ne-
slyšeli, ale koneckonců není to její curriculum vitae,
ale moje. Nechám to tak, rozhodla jsem.

Najednou mě rozladilo, že kvůli pitomému živo-
topisu ve mně ožívají vzpomínky na těžké období
celé rodiny, předznamenané šeptáním a kradným
poplakáváním a završené zoufalstvím a beznadějí.
Dědečka Krákoru Vítězný únor zlomil. On, obchod-
ník ze staré školy, který s vybraným zbožím vychá-
zel před krám na denní světlo, aby se pomocí lupy
přesvědčil o jeho bezchybnosti, musel odevzdat vý-
sledek celoživotního úsilí uchvatitelům, štvaným
vidinou sociální rovnosti. Obdržev směšné odškod-
né, uchýlil se do poslední bašty svého soukromí, ro-
dinné vilky na rozhraní Vinohrad a Vršovic, kde
obýval se ženou a neprovdanou dcerou přízemí, za-
tímco v prvním patře žila druhá dcera s manželem
a dítětem, to jest s mou maličností. Moje vzpomínky
na následující období sestávají převážně ze zvuko-
vých vjemů, totiž z dědečkova dusivého kašle, ne-
boť se mu následkem stresu vrátila kdysi vyléčená
tuberkulóza, jíž s nevšední ochotou podlehl.

Babička byla z odolnějšího materiálu, jak už tak
ženy bývají, a svůj úděl přijala se vztyčenou hlavou,
nedbajíc, že šatnářce přísluší pokora služebné duše.
Přesto časem podlehla naléhání svého jediného bra-
tra, který jí společně stáří vyličil v tak lákavých bar-
vách, že neodolala. Neobešlo se to bez velkého nář-
ku maminky a tety, jimž se zdálo, že babiččino
rozhodnutí jim vtiskne cejch nehodných dcer. Ale
babička rozumně pravila: „Děvčata, nechte mě jít.
Tady mi všechno připomíná tatínka, kdežto u Vojty,
v domě našich rodičů, budeme vzpomínat na šťast-

né dětství a na všechno, co bylo pěkné...“ Nato se připojila k všeobecnému pláči, což tatínek komentoval slovy: „Dámy, nechci brzdit vaše emoce, ale Vltava už stoupla o metr.“

Když jsem došla ve vzpomínání k tomuto prvnímu veselejšímu momentu, zjistila jsem s úlekem, že se už setmělo. Rozsvítila jsem lampu na tatínkově psacím stole a zděšeně se zahleděla na šest hubených vět, které se krčily na samém začátku papíru. Překotně jsem jim nadělila dvě sestřičky.

Můj otec Otto Stavinoha je zaměstnán jako právník v Advokátní poradně č. 5. Matka Růžena Stavinohová pracuje tamtéž jako sekretářka.

Tak, s předky jsem hotová, oddechla jsem si. Pravda, je tu ještě teta. A žije s námi. Vilku jsme totiž museli dobrovolně odevzdat státu, jelikož na její údržbu nebylo peněz. Do měsíce okupovala přízemí hlučná rodina budovatelů a tetě nezbylo než přijmout šlechetně nabídnuté přístřeší v rodině švagra. Ale o tom přece nemusím... Bezděky jsem se uculila při představě, jaké počteníčko bych připravila kádrovým referentům, najmě pak referentkám, vyličením tetina příběhu. Tento myšlenkový odskok se mi stal osudným, neboť jsem se znovu ponořila do rozjímání nad rodinnou historií.

Teta Blažena byla prvorozenou dcerou Aloise a Alžběty Krákorových. Po roce k ní přibyla sestřička Růžena, moje maminka. Děvčatům se ovšem říkalo Bája a Rája, neboť doba si žádala rozkošných zkomolenin, jež nositelkám všedních jmen propůjčovaly auru noblesy. I překypovaly měšťanské salóny Iskami, Lilinkami a Tótěnkami, ač křestní listy hovořily o Františkách, Libuších a Antoníích. Babič-

ka Krákorová si nadto Bájenkou a Rájenkou vynahrazovala poněkud trapné příjmení, kochajíc se vidinou budoucnosti, kdy dobře situovaní mladí muži budou snít o pouhé možnosti spatřit Bájenku a Rájenku, any jdou do piána. Z růžových představ byla surově vytržena v den, kdy dojatým zrakem sledovala svá odcházející poupátka z okna a na rohu ulice spatřila tlupu holobrádků nade vši pochybnost finančně nezajištěných, kterak řvou: „Krákory už jdou!“ A to ještě netušila, že osud k ní byl milosrdný, ušetřiv ji poznání, že ona sama je nezralými ctiteli dcer zvána Starou Krákorou.

Děvčata nosila stejné šaty, dostala stejné vzdělání na obchodní akademii, avšak povah byla rozdílných. Rázná Rája si v době dospívání záhy našla únikové cestičky z přísně střeženého denního programu, aby se věnovala tak nebezpečné a nedoporučované činnosti, jako jsou procházky v postranních zákoutích parku s mladým koncipientem právnické firmy Kousal a syn, s nímž se seznámila na plesu. Bája zatím klinkala na klavír *Vzpomínku na Zbiroh* a vyšívala monogramy na lajntuchy.

I přišel den, kdy služebná odebrala klobouk a plášť doktoru Ottovi Stavinohovi a vpustila ho do salónu, kde si kurážný nebojsa vyžádal ruku slečny Ráji. Potvrdil tak pravdivost přísloví Štěstí přeje odvážným, neboť manželé Krákorovi shledali nápadníka perspektivním a dceřinu ruku mu přiřkli s veškerým příslušenstvím a jedinou podmínkou, že se totiž děvčata vdají zároveň.

Tu však byl kámen úrazu. Provdat Báju byl těžší úkol než přinést tři vlasy děda Vševěda. Marně přiváděl ženich Stavinoha své přátele na odpolední

čaj, zbytečně vodila matka dceru po zábavách. Děvče bylo líbezné, což o to, a zájemců dost. Jenže u Báji přinesla prudérní výchova nežádoucí plody. Temné nápovědi o nechutných důvěrnostech zvaných manželské povinnosti vyvolaly v nevinné duši panický odpor ke všemu tělesnému. A jelikož k žádnému ze ctitelů nezahořela láskou, s níž by šel ruku v ruce přirozený pud, při každé zmínce o sňatku omdlávala jako panna, jež má být obětována drakovi.

V nouzi nejvyšší našel v Bájence zalíbení již nemladý, avšak zazobaný majitel obchodu se střížným zbožím, vdovec Josef Kareš. Dívka, uvedená v omyl jeho otcovským vzezřením, jež podle jejího názoru vylučovalo obávané nepřístojnosti, svolila k zásnubám. Vše bylo na dobré cestě. Leč běda, sexuálně vyhladovělý snoubenec si chtěl patrně vybrat závdavek na manželské slasti a učinil to způsobem, který lze přirovnat ke zteči. Pevnost sice nepadla, ale Bája předvedla rodině první ze svých později proslulých hysterických záchvatů, přísahajíc, že se oběsí na prvním kusu své výbavy, který jí přijde pod ruku, bude-li nucena zřici se svobodného stavu. Bylo po všem.

Za většinu těchto pikantních informací jsem vdělila útržkům náhodně vyslechnutých rozhovorů, jejichž obsahu jsem v mnoha případech porozuměla až o pár let později. Do největšího zmatku mě uvedla úvaha babiččina bratra Vojtěcha, který sestře řekl: „To víš, Bětko, příroda má své vrtochy. V kuchyni je Bája jako čamrda a v ložnici asi jako atrapa.“ Jelikož jsem znala atrapy dortů, které cukrář Nožička vystavoval ve výloze za parného léta,

představovala jsem si pak tetu, jak v noci trůní v ložnici na podnose, politá čokoládovou polevou.

A vskutku, až na tu čokoládu vyhlížela družička Bája na svatebních fotografiích jako šlehačkový zákusek, který měl ovšem léty zkysnout, aniž by jej kdo ochutnal. Rája se vdala a v přiměřeném čase povila dceru.

Tááák, lekla jsem se toho dne už pokolikáté. Dcera byla povita hnedle před čtvrtstoletím a stále ještě to neoznámila zaměstnavatelům. Překotně jsem se vrhla do přiznání své existence.

Narodila jsem se 3. 12. 1935 v Praze. Po dokončení povinné školní docházky jsem navštěvovala gymnázium, později jedenáctiletku, kterou jsem v roce 1954 zakončila maturitou s vyznamenáním. Poté jsem pokračovala ve studiích na Akademii múzických umění, obor herectví. Absolvovala jsem v roce 1958 roli Zuzanky ve Figarově svatbě v divadle Disk a diplomovou práci na téma Metoda herectví podle K. S. Stanislavského.

Přehlédla jsem kriticky poslední řádky a zaplakala nad dívkou, která většinu života prožila mezi kružítky, mapami a vycpanými křečky. Ještě že tu bylo těch pár předškolních let, kdy jsem byla hýčkaným miláčkem rodiny. Když jsem odrostla plenkám, zatoužila moje čínorodá maminka po náročnějších úkolech, než je klepání tébichů a posedávání u pískoviště, neboť její bystrý intelekt se domáhal nových podnětů. Toho využila teta Bája, jež zatím vedla otcí účetnictví, ale vskrytu duše považovala za vrchol štěstí výrobu višňových džemů, příkládání křenových placek a praní zástěrek upatlaným holčičkám. Navrhla sestře, že jí povede domácnost. Rodinná rada po jistém váhání návrh přijala a Bája

s Rájou si vyměnily role. Když si tatínek po čase otevřel vlastní advokátní kancelář, stala se mu maminka neocenitelnou spolupracovnicí.

Pro mne nastaly zlaté časy. Teta ze mne udělala střed svého života přes den a rodiče mi vynahrazovali celodenní nepřítomnost večer. Dědeček mě vodil do cukrárny a babička do rytmiky. Patrně jsem byla pěkný spratek. Hitler se to doslechl a zatrhnul mi nejdřív cukrárnu a posléze i rytmiku, protože paní Rosenbergová, která ji vedla, zmizela ze dne na den. A já šla do školy.

Blahé časy se hned tak nevrátily, protože jen skončila válečná bída bez cukru, másla, masa, ba i cibule, začali jsme si utahovat opasky ve jménu blahobytných zítřků. Vyprávěla nám o nich paní učitelka v hodinách občanské nauky. Báje o budoucnosti se vyznačovaly stejnou mírou reality jako pohádky, v nichž dobrotiví dědoušci odměňují vstřícné chování samoprostíracími stolečky. Ani jsme si netroufali uvěřit, že přijde čas, kdy se nám dostane bez peněz podle našich potřeb trojbarevných mejdlíčků, síťovaných ponožek a fotografií učitele tělocviku.

Na konci jedné hodiny paní učitelka pravila, že ve škole byla ustavena Pionýrská organizace, v jejímž rámci budeme rozvíjet svoje schopnosti v zájmových kroužcích, a už s rukou na klíce se otázala: „Je tu snad někdo, kdo nechce vstoupit do Pionýra?“ Všichni chtěli. Diplomatské odmítnutí jsme ještě nebrali.

Když jsem přinesla novinu domů, rodiče se zasmušili a odešli do tatínkovy pracovny. Za hodinu se vrátili a řekli, ať tedy do Pionýra chodím, jelikož

hlavou zeď neprorazíš, a kdo chce s vlky býti, musí s nimi výti. Že mi jde o celou budoucnost, i když, jak poznamenal tatínek, přísloví o vlčích je z hlediska charakteru scestné. Tak jsem chodila do zájmového kroužku a vyla: *Ptala se Zuzana Kuby, Kuby, jestli má veverka zuby, zuby.*

Později mě podobně pohltit Československý svaz mládeže, pouze s tím rozdílem, že jsem musela vyplnit dotazník, který byl nesmlouvavě přidělen jednomu každému, jako by šlo o formulář ke sčítání lidu. Díky neúprosnému postupu pedagogů jsem ovšem nyní mohla bez váhání napsat:

Na nižším stupni školy jsem byla členkou Pionýrské organizace, později ČSM. Zúčastnila jsem se mnoha brigád, jednak kulturních, ale i zemědělských, například žňové, chmelové a bramborové.

Tím jsem byla se svým vzrušujícím životním příběhem u konce. Ale protože se mi zdálo nedůstojné, aby dramatická umělkyně skončila na rozmoklém bramborovém poli, připsala jsem ještě jednu větu.

1. září 1958 jsem nastoupila jako členka činoherního souboru v divadle Pokrok s měsíčním úvazkem 18 představení a gáží 860 Kčs.

Pak jsem usmolený elaborát přepsala na psacím stroji a odhodlaně se podepsala. *Helena Stavinohová.*
Uf!

TRAMVAJ SE SKŘÍPĚNÍM ZABRZDILA

ve stanici a já se vytrhla z dum právě včas, abych stačila vystoupit. Park na Karlově náměstí neskýtal teď v březnu pohled vzbuzující optimismus. Holé větve stromů a ledovým škrálopem pokryté trávníky navozovaly spíše bezútěšnost. Přesto jsem vykročila směrem k Vltavě téměř bujaře. Jak by ne, když mezi ní a náměstím se v postranní ulici nacházela instituce, která mě pasovala na herečku. Malé, dříve soukromé divadlo uvádělo ponejvíce frašky a kabarety. Během války bylo zavřené. Po únorovém převratu je získala skupina nadšenců odhodlaných povznést kulturní úroveň nejširších mas.

Umělecký šéf Václav Ripl byl poněkud zaskočen zjištěním, že široké masy si žádají především nenáročnou veselohru, jež nenutí mozek k vyčerpávající spolupráci. Aby si udržel publikum, vyhověl jeho vkusu, a aby si udržel ideály, prokládal komedie hodnotnými dramaty. Pro tento druh her se v souboru ujal název heverovka, jelikož herci tvrdili, že například při Ibsenovi je při zvedání kulturní úrovně třeba heveru. Nicméně divadlo se zavedlo, časem přilákalo i náročnější diváky a v současné době byl jeho repertoár srovnatelný s ostatními stánky umění.

Jak jsem se k mateřské scéně blížila, vysychalo mi v ústech. Ač jsem za sebou měla první skromný úspěch v roli Hermie ve *Snu noci svatojánské*, přepa-

dala mě tréma, kdykoli jsem měla vystavit své začátečnické nedostatky očím zkušených kolegů, byť třeba jenom na zkoušce. I teď jsem energicky potřásla hlavou, jako bych z ní chtěla vysypat všechno kromě geniálních nápadů, a odhodlaně vzala za kliku divadelních vrat.

„Dobrý den.“

Paní vrátnou jsem pozdravila uctivěji než podruhně hraběnku, ač mi věnovala právě tolik pozornosti jako hraběnka podruhyni. Chodbou podél hlediště jsem přešla do prostoru zvaného zadní jeviště, kde bylo stanoviště inspicienta a rekvizitárna, a odtud lítacími dveřmi k šatnám.

„Hahójl!“ uvítala mě Elinka s pusou plnou tvarohového koláče. Elinka, třeskatá krasavice, vypadala na slibně rozvitých dvaatřicet, třebaže jí bylo o deset let víc. Jako první mi nabídla tykání a poskytla základní informace o soukromí a vzájemných vztazích členů uměleckého souboru. Poslední dobou tyto informace nabývaly charakteru drbů. „Vem si,“ přistrčila mi papír s koláčky.

„Ne, děkuju. A... a dobrý den,“ vykoktala jsem opožděně. Půl roku existence v šatně č. 2 nestačilo, abych se cítila s kolegyněmi jako rovná s rovnými.

„Jsou čerstvý. Pekla jsem je včera,“ zamračila se dotčeně.

„Já vím, vypadají báječně. Jenže já teď nemůžu. Už mám zase trému...“

„Ale jdi, ty drndo. Co potřebuješ na Goldoniho, to máš. Jsi mladá, krásná, pusa ti jede, tak co. Už jsi viděla návrhy? Máš senzační kostým.“

„Jo?“

„No zdali! Modrej jak letní nebe, nahoře bílou

vsadku s nabíráním, prsa skoro venku. Chlapi budou šílet.“

Pookřála jsem. Šílení chlapi jsou pro ženskou zárukou rychlé kariéry.

„Nejdu pozdě?“ vpadla do dveří Lída Víšková. Dvě nadité tašky a jazyk plouhala po zemi. „Já se šíleně zdržela. Měli mandarinky, ale ta fronta! Už jsem byla třetí na řadě, tak jsem to nechtěla vzdát. Stačím si dát kafe?“

„Ale jo, klídek, ještě nás nevolali.“ Elinka si nacpala zbytek koláče do pusy a zmačkaný papír poslala bravurním hodem do koše.

Jenže v tu chvíli se nade dveřmi rozsvítil čtvereček s číslem tři a vzápětí se ozval klidný hlas inspicienta pana Zázvorky: „Připravte se na třetí obraz. Začínáme.“

Přišlo mi Lídy líto. Byla jen o šest let starší než já, ale už zcela zavalena starostmi o rodinu. Hned v prvním angažmá v Českých Budějovicích ji osud vehnal do náruče středoškolského profesora dějepisu, postiženého spalující vášní k ochotnickému divadlu. Zdá se, že Lubomír Stuchl pojímal ochotnický i milovnický umění, nahrazuje řemeslnou dovednost zápalem, protože Lídu obtěžkal hned při prvním aktu. (Jak symbolické!) Dva roky po překotném sňatku přibyla k prvorozené dcerce sestřička, pročez Lída ve své herecké dráze nepokračovala plavným krokem, nýbrž mocnými přískoky, jimiž doháněla ztracený čas. Protože však byla nadaná, inteligentní a zdravě ctižádostivá, vedla si tak dobře, že si jí záhy povšimli i ředitelé pražských divadel. V září se stala členkou divadla Pokrok zároveň se mnou. Hned jsme si padly do oka i do srdce.

Lídina milá povaha a smysl pro humor dokázaly setřít rozdíl mezi svobodnou začínající adeptkou a vdanou, titulními rolemi ostřílenou herečkou.

Teď si jen komicky vzdychla, skopla lodičky a vklouzla do pohodlných pemsek.

„Vidíte? Vedení vydalo zákaz podávat mi povzbuzující prostředky, jelikož vešlo ve známost, že můj temperament ohrožuje spoluhráče.“

„Jo takhle!“ zahrála náhlé osvětlení Elinka. „Už vím, proč po každé zkoušce luxují jeviště. Vysávají třísky z prken po tvém výkonu.“

Mezi lítačkami jsem se lekla: „A kde je paní Věra?“ Elinka mávla rukou. „Je uvolněná. Kulturní vložka na schůzi Spojených pekáren.“

Lída přidušeně vyprskla: „Čte jim *Pekaře Jana Marhoulu*.“

Ale to už jsem se od obou nezbednic oddělila a v duchu si opakovala první slova. Bez tak jsem už měla být nejmíň patnáct minut převtělená do Lucietty. S prsama skoro venku.

Zkouška na *Náměstíčko* probíhala celkem dobře, byť jsem měla první půlku pocit, že jsem obsazená do Sisyfa. Na scéně bylo strmé schodiště, ze kterého jsem měla v předstíraném pádu sjet jako blesk a začlenit se do hry. Režisér Franta Pejřr však stále nebyl spokojen s výkonem Jirky Božka, který hrál majitele přenosné loterie Zorzetta. Každou chvíli zahřimal: „Stop! Jiří! Musíš být vmlouvavější, drzejší! Takhle by ses nevnutil ani starý Piskáčkovy. Lotynka je tvoje živobyť. Holky si nevsadí, budeš o hladu. Tak ještě jednou. Heleno, prosím tě.“

Heleno, prosím tě, byl navzdory zdvořilé formě příkaz, abych znovu vyběhla na schodiště a za mi-

nutu se zřítila dolů stále svěží jak orosený květ. Při patnáctém opakování jsem na tom byla se svěžestí stejně jako chryzantéma po třech nedělích na hřbitově. O to víc jsem obdivovala Elu, která v energických otáčkách zametala jeviště dlouhou zkušební sukní, aniž jevila známky únavy. Hrála sice matku dospívající dcery, ale každá dospívající dcera vypadala vedle Elinky jako nezralá švestka vedle slivovice.

Když jsem se jí v pauze o tomto lichotivém názoru zmínila, odfrkla si: „Ale jdi. Vždyť já jen markýruju. Přece se neschvátím při prvních zkouškách.“

„No dobře, ale jak jsi fyzicky ve formě...“

„Pchá! Sukně je ve formě. Prostě se otočíš, hodíš zadkem, sukně zavíří a dře se za tebe. Taky se to naučíš.“

„Jenomže když padesátkrát...“

„Hela chce říct,“ vmísila se do hovoru Lída, „že když budeš dvě hodiny rajtovat na koni a mlátit ho bičem, ušetříš si nohy, ale bude tě bolet ruka.“

„Proč by mě měla z házení pozadím bolet ruka?“ podivila se Elinka, jejíž mysl v čilosti poněkud zůstávala za tělem.

„Tak copak, děvčata, řešíte?“ přistoupil k nám znenadání Franta v blahé naději, že pokračujeme v práci na zkoušeném výstupu. Zajisté by byl nemile dotčen, kdyby tušil, že Ela rozdává rady, kterak předstírat plné pracovní nasazení. Franta byl právě tak začínajícím režisérem jako já začínající herečkou, ale už si osvojil charakteristickou vlastnost příslušníků režijní elity žádat od herců tělo i duši a propouštět je z fiktivního světa inscenace do reálného života vymačkané jak citrón. Přišel do divadla

zároveň se mnou, Tomášem Jírů zvaným Toman, Jirkou Božkem a Lídou. Kromě této jsme byli všichni spolužáci a ředitel Ripl nás angažoval v zájmu omlazení souboru. Možná doufal i v perspektivní zvýšení uměleckých kvalit, protože kdyby mu šlo jen o omlazení, mohl přibrat pár batolat.

„Tak o čem jste se dohadovaly?“ dotíral Franta nemilosrdně.

„Víte, Františku, my myslíme,“ opáčila pohotově Lída, „že bychom ty hádky měly začínat pozvolna, aby bylo co gradovat.“

„To se mýlíte, Liduško.“ Franta semkl svá malá ústečka do přísné čárky. Jsa vzrůstu nevysokého, vypadal při tom jako trpaslík, kterému se napříč tváří plazí nespokojená žížala.

„Tam musí nastat zkratové jednání. Nezapomeňte, že jste v Itálii. Jakmile se někdo dotkne vaší cti, ať už...“

Pauza je v háji, vzdychla jsem v duchu. Teď bude režírovat patnáct minut v klubu a další dvě hodiny na bíně. Celkem jsem ho chápala. Byla to jeho první režie, chtěl, a konečně i musel, ukázat, co umí, a přitom určitě trpěl komplexem holobrádka, který má duši v kleštích, když dává pokyny ostříleným hercům a herečkám. Zvolil proto uctivý, leč nesmlouvavý přístup, jež čas od času podpořila svou přítomností žížalička.

Dopadlo to, jak jsem čekala. Než skončil přednášku o italském temperamentu, pozval nás pan Zázvorka na jeviště.

„Tak si to vezmeme ještě jednou. Heleno!“ Zahájila jsem výstup na Mount Everest.

Ale zkouška byla plodná. Při dalším opakování

jsme přišli na pár špílců, kterým se zasmál i pan Zázvorka v portále. Snad to půjde, tetelila jsem se ustaraně a těšila se, jak se odpoledne budu učit text a nořit do hlubin psýchy své ohnivé Lucietty, byť tato nebyla právě myslitelka.

O půl druhé jsme se rozprchli jako hejno vrabců. Elinka se šla osprchovat, poněvadž jí doma netekla voda, a Lída pádila ke svým ptáčatům, o něž pečovala ovdovělá maminka. Ta byla sice obětavá, ale skutečnost, že nebyla zakoupena na trhu s otroky, občas vyplula na povrch.

Když jsem vycházela z divadla, minula jsem se s panem Appeltem. Erik Appelt byl sloupem divadla Pokrok, a dlužno říct, sloupem nejen účelným, nýbrž i okrasným. Uhrančivý černovlasý herec měl za sebou řadu úspěchů na jevišti, ve filmu i v dámských ložnicích.

„Je to svůdník, bacha na něj!“ řekla mi Elinka nedávno. „Každou zblbne, vykasá jí sukně a jde o dům dál. Ale na prknech umí, pacholek.“

Když jsem se teď za ním ohlédla a viděla, s jakou elegancí vchází do dveří, neubráníla jsem se všetečné myšlence, jak vzrušující musí být kasání sukní s tímto satyrem. Hned jsem se však pokárala a přenesla zájem na kuře s nádivkou, které mi teta Bája slíbila k obědu. Můj mlsný jazýček se třepetal celou cestu tramvají.

ODEMKLA JSEM MÍRNĚ VRZAJÍCÍ BRANKU

a div ne s nosem u země se dala vést vůní, která se linula z pootevřeného okna. V předsíni jsem vklouzla do trepek, strhla kabát a hnala se do koupelny. Ruce jsem měla ještě namydlené, když ve dveřích stanula teta: „Kde jsi, prosím tě? Za chvíli budou tři. Já už jsem jak na trní!“

Tetinu trní nebylo třeba věnovat pozornost, neboť na něm strávila většinu života. Ostny temných předtuch ji bodaly před každou událostí, která vybočovala z pevného řádu. Příchod listonoše v neobvyklou hodinu dokázal tetě zastavit srdce na tři minuty.

Vlepila jsem jí pusou na tvář: „Kde jsem? Tady, teti. A v patách mi jde podvýživa. Sem s opeřenecem, který obětoval život na oltář mých šťastných zítřků!“

„Mluvíš jako blázen,“ hudovala teta, ale už mi nakládala štědrou porci kuřete na talíř. „Kde se couráš? Zkoušku máte do půl druhé.“

„Jéžiš, teti,“ mumlala jsem s plnou pusou nádivky. „Šla jsem se na Pavláku kouknout na boty.“

„Jen aby!“ řekla teta pochybovačně a tvářila se jako prokurátor přesvědčený o chatrnosti viníkova alibi. Radši jsem mlčela, poněvadž jsem se už dávno vzdala pokusů proniknout do zákrutů jejích spletitých úvah. Snad mě podezřívala, že jsem na zadní plošině tramvaje podlehla konduktérovu chtíči a přejela až na konečnou.

Převalovala jsem v puse chutná sousta a pozorovala tetu, jak krájí jablka na sobotní závin. Byla to pořád hezká žena, a kdyby své krásné vlasy bez jediné šedé nitky česala mladistvěji, mohl se za ní ohlédnout ne jeden muž. Už dávno nebyla výhradně paní domu, pečující o hladký chod domácnosti. Po převratu musela nastoupit do zaměstnání, což učinila poměrně ochotně, protože pouhé pomyšlení na cejch příživnic by jí zastavilo srdce navždy. Vysvědčení o nevalném zdraví, vystavené rodinným přítelem, jí pomohlo získat místo prodavačky textilního zboží na poloviční úvazek. Tak učinila občanské povinnosti zadost a mohla pokračovat v láskyplné terorizaci naší rodiny.

Chudák teta Bája. Neúměrně pracovitá, ochotná posloužit ve dne v noci, mohla sklízet jen lásku a úctu, nebýt zapeklité okolnosti, že za svou oddanost požadovala neúměrnou daň. Stejně jako ďábel, který poskytne své služby výměnou za duši, toužila teta zmocnit se svých svěřenců se vším všudy. Chtěla znát jejich plány, touhy, pohnutky a názory, a dovedla je vymáhat s neústupností exekutora. Nejvíc jsem trpěla já. Na tatínka si teta netroufala, i loudila z něj informace průhlednými oklikami. Maminka se sestře svěřovala celkem ochotně, zato do mne se teta dobývala jako kasař do trezoru. Nechtěla pochopit, že jsem dospěla a že moje soukromí je nedotknutelné. Zaštiťovala se větou: „Jsem přece tvoje teta!“, jako by ji tento příbuzenský vztah opravňoval i ke zjišťování počtu mých červených krvinek.

Bouřila jsem se proti takovému psychickému znásilňování od čtrnácti let. Marně. Nepomohla ani

domluva rodičů. Tak jsem se občas mstila malými zlomyslnostmi, jako je zatajování novinek nebo úmyslné uvádění v omyl. Pak jsem z toho měla výčitky svědomí a zahrnovala jsem svoji oběť laskavostmi. Tak to šlo už léta. Teta pro nás byla pozhánáním i křížem.

Teď jsem v rozporu s Guthem-Jarkovským rozpatlala v lahodné šťávě poslední brambor, odměnila kuchařku ódou na ambrózii a odebrala se vstříc povinností. Text jsem už skoro uměla, jenže nešlo jen o něj. Většina lidí si myslí, že hlavní náplní hercovy práce je nadupat do sebe celé stránky slov. Ale co to ostatní? Zdaleka nejde jen o to, co postava říká, ale proč to říká, z čehož se odvíjí způsob, jak to říká. A co horšího, někdy říká něco úplně jiného, než co si myslí. Manželé si třeba vymění banální věty: „Co bude k večeři?“ – „Kolínko s křenem.“ Tazatel však pomocí studeného agresivního tónu vlastně oznamuje: „Už tě nemiluji, nechci s tebou žít,“ zatímco ona pokornou odpovědí signalizuje: „Já tě mám stále ráda! Hleď, jak ti podstrojuji. Neodcházej!“ Tohle rozkrývání textu je náramně dobrodružné a fascinující.

Jednou jsme se o tom bavily s Lídou. Jaký podíl na výkladu psaného slova má režisér, jaký herec, ale skončilo to šaškárnou. Lída se mi vrhla k nohám, vzedmula chřípí a zaníceně sténala: „Kolínko s křenem! Kolíínko!“ Pan Zázvorka, který míjel otevřené dveře šatny, ustrnul a usoudil, že se Lída vdala omylem.

Když jsem, aspoň pro tu chvíli, uspokojivě odhalila záměry a cíle Lucietty, udělala jsem si uprostřed pokoje místo a zkoušela si roli v prostoru. Zakládá-

la jsem ruce v bok, mávala pěstí, uskakovala před imaginárním partnerem a smála se mu do očí. Šlo mi to moc pěkně. Bez publika mi to jde pěkně vždycky. Najednou jsem však zjistila, že jednoho diváka mám. Ve dveřích stál tatínek a tiše mě pozoroval. Zkameněla jsem v pitvorné grimase s vypláznutým jazykem. Tatínek vzdychl a řekl: „Takový peníze ty studia stály! Takový peníze!“

Skočila jsem mu do náruče. „Taťuldo! Jen počkej, až mě objeví Fellini! Budem se topit v penězích.“

„Já bych radši topil s nima. Mám v kanceláři jako v morně. Opravují kotel. Ted! V březnu.“

„Pojďte se ohřát do kuchyně. Tam je teplo,“ vstoupila do pokoje maminka provázená vůní česneku.

Tatínek rozpřáhl ruce: „Požehnána budiž Vesta, strážkyně domácího krbu!“ Objal nás kolem ramen a střídavě hubičkoval. Něžný výjev přerušila teta větou: „Večeře je na stole!“ s čitelným podtextem: Jaké nechutné citové orgie.

Večeře nebyla příliš hodná toho názvu, protože byly topinky a čaj s citrónem. Ale její průběh se vyvinul více než příznivě. Maminka, chroustajíc zamýšleně opečený krajíček, najednou řekla: „Otíku, Helenka bude potřebovat nové šaty.“

Tatínkovi ustrnula ruka v prostoru: „Nové šaty? Vždyť měla nové před Vánoce!“

„To bylo v listopadu. Premiéru bude mít v dubnu, tak musí mít něco jarnějšího.“

„Tak jarnějšího? A v červnu letnějšího a v září podzimnějšího... Ženský, copak kradu? Mně koupila maminka šaty a musely mi vydržet tři roky. A křičovala se, že...“

„Stály dvanáct korun,“ dopověděly jsme s maminkou unisono. Tatínkovy šaty za 12 korun se zjevovaly jako přízračný viselec pokaždé, když jsme se dožadovaly nějaké parády.

Spořivý selský synek poněkud podrážděně odložil zbytek topinky. „Ano, dvanáct korun. Jsem zvědav, na kolik přijde ten špás mne.“

„Ale Otíku, holka je jen jednou mladá. Přece nechceš, aby v klubu plném kritiků a režisérů vypadala jako Popelka.“

„No, zatím vypadá jako Popelka, která má doma metrák lískových oříšků,“ zahučel tatínek.

„Otíčku, nechci se do toho mísit,“ vmísila se do řeči teta, „ale herečka musí být vyekvipírovaná. Helenka má svátek až v létě, tak jí aspoň přidám na boty.“

„Na boty?“ užasl tatínek. „Boty musí mít taky nové?“

Teta začala sbírat nádobí ze stolu. „Samozřejmě. Přece si nevezme k modrému taftu hnědé polobotky.“

Tatínek se opřel o židli a založil ruce na prsou: „Modrý taft? Tak ono už je vybráno, což? Teď jen oblomit toho moulu, co to zaplatí.“

„Taťuldo,“ zaškemrala jsem.

Byla to jasná přesilovka. Podlehl. „Tak dobře. Ale až budou ty šaty hotové, něco mi v nich zahraješ. Nejlepší vydřiducha, to ti jde.“

Vyskočila jsem, až jsem porazila židli. „Díky, taťko, díky, jsi zlatej. A teta je taky zlatá a maminka taky, a...“

„Jo. A ty jsi ten šikulda, kterej to zlato rejžuje,“ uzavřel tatínek, ale úsměvu se neubráníl.

Mrzelo mě, že jsem na rodičích pořád finančně závislá. Jenže když jsem ze své mrňavé gážičky oddělila skromný příspěvek na domácnost, zbytek se rozkutálel, ani nevím jak. Líčidla, kosmetika, punčochy, lístky do kina, sem tam nějaká tretka, kdepak by zbylo na šaty. Zvláště teď po Vánocích, když všechny od září uškrnuté úspory padly na dárky. A to jsem většinu peněz ušetřila z honorářů z rozhlasu a dabingu, kam mě začali zvat čím dál častěji.

Však já to všem vynahradím, umiňovala jsem si. Jen co nějaký šejk zavítá do divadla Pokrok a zešílí. A zatím, zatím se spokojím oslňováním režisérů modrým taftem. Ach Jéžiš, život je tak bezvadnej!

V SOBOTU RÁNO

jsem se slastně protáhla s vidinou volného víkendu pod víčky. Vzápětí ve mně hrklo. Bylo s podivem, že mi všechny vnitřní orgány zůstaly na původních místech, protože ve mně hrkalo každou sobotu už půl roku. Nemohla jsem jaksi vstřebat skutečnost, že už nejsem ani školačka, ani studentka, ale osoba zaměstnaná v instituci s náročným provozem, takže volné soboty i neděle jsou navždy ztraceny.

Ve škole jsme se učili v hodinách dialektického materialismu, že svoboda je poznaná nutnost. Jistě bylo zarážející, že mě po poznání nutnosti vstát a pádit do divadla žádný pocit svobody nezaplavil. Spíš jsem propadla tupé odevzdanosti nevolníka. Ale hned jsem se okřikla: Heleno, ty kůže líná, chtěla jsi jít k divadlu? Chtěla. Teď tam jsi, tak nefňukej jako slečinka, která si plete jeviště s předváděcím molem. Představení není přehlídka kostýmů, nýbrž umělecký výsledek, který je nutno vystavět, nazzkoušet a vyždímat z textu a herců.

Při představě, jak ze mne Franta s podvyživenou žízalkou v obličejí ždímá nový inspirativní pohled na Goldoniho, mi naskočila husí kůže, takže jsem se jen halabala ošplíchla a už se soukala do sukně. Ach pámbičku na nebíčku, osviť mě, nebo mi aspoň dej odvalu vyrukovat na zkoušce s tím, co jsem včera odpoledne vymyslela. Už při práci na Hermii jsem

zjistila, že doma oplývá herec invencí o síle sta pochodní, z níž po příchodu do divadla zbude skomírající plamínek neduživé svíčky.

Vykoukla jsem z okna. Vodová břecha, kam oko dohlédne. Takže šedý mor. Tento přílehavý název si vysloužily galoše vyráběné výhradně v šedé barvě. Chránily sice před zimou a vlhkem, ale sebepružnější nositelce propůjčovaly ladnost mimořádně těžkopádného slona. V době plískanic se pražské ulice měnily v prérii, jíž táhnou stáda přemnožených elefantů.

Zhltla jsem snídani a hnala se do předsíně pro kabát. Teta už stála u věšáku, aby dohlédla, zda se řádně obléknu, hnána temnou předtuchou, že si do březnového marastu vezmu plátěnký a slunečník. Zamávala jsem jí a přidala se k tlustokožcům, kteří křížují prérii v tramvaji.

V divadle bylo rušno.

„Tonda si zlomil nohu!“ hlásila Elinka téměř rozjařeně. „Bude změna.“ Srdce mi pokleslo. V divadelním žargonu má slovo změna zcela jiný význam než v běžném životě. Takřka nikdy nejde o obrat k lepšímu. Představení, které se mělo konat, je nahrazeno jiným, což zasáhne půlku souboru jako zánět okostice. Druhá půlka, zaskočená nenadálým volnem, hledá náhradní program v požívání alkoholu. Pouze provdané herečky doma žehlí a zkoušejí dítka z posloupnosti českých panovníků.

„A co teda bude?“ zeptala jsem se přiškrceně.

„Asi *Sen*,“ odpověděla Elinka bezstarostně a vytáhla z tašky pletení. Tááák! A Petr už má týden lístky do kina.

„Jak se to panu Janotovi stalo?“ zvědala jsem nevráživě.

Elinka se zachechtala do norského vzoru: „Na bruslích.“

„Na bruslích? Děláš si legraci.“ Pan Janota byl sporný mužík, který hrával v komediích podváděné manžele, v sociálních dramatech drobné zlodějčky a celkem poklidně mířil k bezpečnému přístavu důchodového zabezpečení.

„Nedělám. Byl bruslit s vnučkou, říznul sebou, podrazil vnučce nohy, ona má naraženou kostrč a on nohu v gypsu.“

Řeč nám přetrhnul klapot podpatků vydupávajících zběsilý rytmus do linolea na chodbě. Zároveň s ním se nesl prostorem mocný hlas sekretářky Jituš: „Pozor všichni! Sledujte ferman! Večer je *Sen* a o zítřejším představení bude rozhodnuto do čtrnácti hodin.“

Tak přece *Sen*. To bude mít Blanka radost, napadlo mě. Blanka Tachecí hrála ve *Snu* Helenu a při posledním představení blouznila o nedotčené přírodě, do níž se v sobotu uchýlí se svým Bódou. Malebná zákoutí divokých hvozdu byla patrně původním prostředím oslňující brunetky, poněvadž Blanka procházela životem s výrazem udivené víly. Všední starosti byly jí zastřeny mlžným závojem jako vzdálené galaxie. S očima doširoka otevřenýma naslouchala kolegyním, které hovořily o zadělávaném telecím, zarděnkách a výměně pojistek. Z praktických činností ovládala pouze nakupování módního zboží, pokud možno blyštivého, flitry posíteného a zlatem protkávaného, což by člověk u rusalky nepředpokládal. Její šatník – toť úschovna korunovačních

hávů. Chmelovou brigádu patrně přežila v teplácích pošitých perlami. Ale byla bezesporu vyhraněnou osobností se slibným talentem. Na jevišti dokázala rozpoutat sopečný temperament, který z ní vyprchal s prvním krokem do zákulisí. Pohádkové bytosti neplýtávají silami bezúčelně.

„Tak pojdte, pojdte!“ zval nás na scénu již ponekolikáté pan Zázvorka. Troulili jsme se ze šaten neochotně po jednom. Franta vida, že herci jsou kvasem v zákulisí roztěkaní, sevřel ústečka preventivně hned před započítím zkoušky a vyžádal si krajní soustředění.

Ve vlastním zájmu jsme mu vyhověli. Během půlhodiny se zkouška rozvinula do radostné tvůrčí spolupráce. Největší zásluhu na tom měly paní Věra Lukešová, čtvrtá obyvatelka naší šatny navrácená souboru Spojenými pekárnami, a Štěpa Pourová.

Posledně jmenované jsem se bála. Kostnatá čtyřicátnice se nechovala k nově příchozím hercům přívětivě. Její nevlídné chování ještě podtrhoval hrubý obličej téměř mužských rysů, v němž bylo možno vystopovat jediný prvek hodný přívlastku jemný, a to knír. Ovšem, herečka byla náramná. Bylo-li třeba, dokázala proteplit strohý obličej citem tak jímavým, že v hledišti plakali i vojíni, kteří dostali lístek místo opušťáku.

Věra i Štěpa se toho dne přímo trumfovaly, čímž mi dodaly odvalu vyrukovat se třemi nápady, které jsem předešlého dne vyeseděla doma, a hle – pouze jeden byl zavržen. Dva zbývající byly akceptovány nejen Frantou, ale i partnery, kteří svou reakcí umocnili jejich účinek.

Zdálo se, že Franta je spokojen, ač pochvala byla

úsporná: „No, dobrá, dobrá. Sami vidíte, že to chce invenci. Každý den něco přinést.“

„Nejlíp flašku,“ pošeptal mi Toman a já se začala hloupě křenit právě v okamžiku, kdy Franta dodal: „V pořádku, Heleno.“ S širokým úsměvem na tváři jsem musela vypadat jako idiot, jenž jsa pochválen, slintá blahem.

Přitom jsem dobře věděla, že je to jen režisérův psychologický trik, bodnutí ostruhou, která má ostatní pobídnout ke zvýšení pracovního úsilí. Ostatní to věděli taky. Přesto Jirka s Tomanem u šaten povykovali: „Stavinohová, píšu vám jedna. Řekněte pánům rodičům, že jsem spokojen,“ a podobné voloviny.

Možná jsem se nevědomky zamračila, protože Lída řekla chlácholivě:

„Ale, Helo, vždyť je to legrace.“

„Není to žádná legrace,“ opáčila jsem schválně popuzeně a teprve pak dodala: „Jmenovat se Stavinohová. Na plakáty se málem nevejdu a vůbec...“

Lída našpulila přemýšlivě pusu a po chvíli vyslovila mínění, že pro uměleckou sféru mám jméno vskutku málo poetické, ale jako praktická lékařka bych s ním udělala díru do světa.

„Jako že každýho postaví na nohy, že jo?“ radovala se Elinka ze svého důvtipu.

Paní Věra si přepudrovala nos. „Budete se muset provdat za nějaké elegantní jméno.“

(Ibn ben Máhdí, uchichtla jsem se v duchu.)

„No,“ souhlasila Elinka. „Vem si Tomana. Beztak spolu pořád hrajete. A budeš Jírů. Anebo... Ježíš, holky! Lído, zavři!“

Lída hrábla naučeným pohybem po klíce. Sedě-

la u dveří, takže funkce dveřníka jí připadla automaticky. V maličké šatně nebylo žádné okno, větralo se dveřmi, které jsme zavíraly jen při převlékání nebo vyměňování drbů. Jelikož jejich tok byl téměř nepřetržitý, odcházely jsme z divadla napůl udušené.

I teď, utěsněny před cizím sluchem i kyslíkem, lapaly jsme po dechu v cigaretovém dýmu, protože Ela s Věrou bányly jak o závod.

„Už jste slyšely poslední drb o Erikovi? Ne? Rozěšel se s Durmankou.“

„Já nic nevím,“ hlesla jsem. „Nevím ani, kdo je Durmanka.“

„Ona nezná Durmanku!“ obrátila Ela oči v sloup.

„Ale jo, zná. Durmanová Jana, z Karlína, nohy a vlasy metr padesát, IQ 45, zvláštní znamení zlatokopka,“ informovala mě Lída. „Byla tu s Appeltem po premiéře *Snu*. Blondýna. Tu jsi nemohla přehlédnout.“

„Jóóó... Oblak růžovýho šifónu?“

„To je ona,“ zajásaly a Ela se zapřela nohama o Věřinu židli, hotovic se k štavnatému líčení. „Erik s ní chodí, teda chodil, asi půl roku.“

„Spíš s ní ležel, než chodil,“ utrousila paní Věra.

„Nepřerušuj mě! No, a byli někde na plese, Erik se zapovídal a ona zatím, pilné děvče, šplhala po... hergot, teď si nemůžu vzpomenout, po kterým rejžovi. No, to je jedno, šla s ním tančit, ale to prej nebyl tanec, to bylo veřejný smilnění. Nechala se líbat do výstřihu a olizovala Kalošovi, už to mám, Kaloš to byl, ucho.“

„Kalošovi?“ ušklíbla se Lída. „Tomu bych neolízla ani známku na dopis.“

„Ty! Durmanka by líbala i tchoře, kdyby dělal dva filmy za rok a moh ji postrčit.“

Paní Věra mávla netrpělivě rukou: „To všichni vědí. Co dál? Co bylo?“

„No, když se Erik vykecal, rozhlíd se, kde má Janičku, a uviděl ty bakchanálie. Hodnou chvíli ty dva pozoroval, mně to řek Vejmek, seděl s nima u stolu, a nehnul brvou. Ale když Kaloš přived Janu a poděkoval za půjčení partnerky, Erik vstal a řekl: ‚Můžete si dámu ponechat. Je vaše. Berte to jako pozornost podniku.‘ A odkráčel. Ha, ha, ha! To muse-lo bejt příšerný!“ Elinka radostí div nekřepčila.

I Lída se zasnila: „To je krásnej drb. A napínavej! Co teď Durmanka, co Kaloš...?“

Paní Věra zapěla procítěně: „A velký Appelt zase sááám!“

Ozvalo se nesmělé zaklepání a do dveří strčil hlavu Toman.

„Proč už nejdete domů? Vy tady budete spát nebo co?“

„My čekáme na ferman.“

„Ferman už visí půl hodiny. Večer je *Sen* a zítra *Hrátky s čertem*. Co tu děláte?“ prohlížel si nás podezíravě.

Líbla jsem ho na tvář a vyndala si kabát ze skříně. „Ále, radíme se, kde zjednat koňský povoz na odvoz květinových darů po premče, víš?“

„Vy optimistky,“ vzdychl a zavřel dveře.

Neochotně jsme se rozešly. Cestou domů jsem přemítala, že takový nevkusný rozchod musí být pro pana Appelta hořká pilulka. Podle toho, co jsem slyšela, byl ženami hýčkaný, a vida, najednou ho vyhodí ze sedla plešatý dědek.

Kaloše jsem čirou náhodou znala, protože si byl jednou ve škole vybírat hlavního představitele pro film. Choval se arogantně a chudáčkovi buclatému Matýskovi, který se též dral na pódium, řekl pohrdavě: „Vy přece ne! Řekl jsem, že potřebuju mladého hezkého.“ Matys se vrátil a polohlasně prohodil: „Jsem to ale blbec. Kdyby potřeboval starého ošklivého, hrál by to sám.“ Kaloš to asi slyšel, protože mu zrudla pleš. Dobře mu tak. Z Matýska bude jednou skvělý komik, jenže tou dobou už bude Kaloš hledat založené zuby.

Vysvitlo sluníčko a udělalo se takové teplo, že jsem si rozepla kabát. Šedý mor, který jsem šouravě táhla po oschlém chodníku, mi překážel jako trestancovi okovy. Ale náladu jsem měla povznesenou. Bude jaro! Jaro! Co se budu starat o cizí pletky. Což si uštrikovat nějakou vlastní, polechtala mě hříšná myšlenka. Beztak mě Petr poslední dobou nudí. Taky spolu chodíme na třetí rok. Rodičům se líbí. Aby ne! Právnik jako tatínek, hezký jako maminka, jakživ nevypije skleničku přes míru, neboť myslí na svou důstojnost, neutratí poslední korunu, neboť myslí na zadní kolečka, dokonce ani nekouká po děvčatech, jelikož myslí na mne. A ke všemu je celý hr do ženění.

Jenže to všechno mi poslední dobou přestalo imponovat. V nejtajnějším koutku duše jsem toužila po divokém milenci, který by mi koupil otep růží za poslední peníze, který by mě škrtil, kdybych ho chtěla opustit, který by mě unesl a zamkl v pokoji pochybného hotýlku, a šaty by mi nesvlékl, ale seřval...

„Hezký den přeji, slečno Helenko,“ nadzvedl

pan Soukal odvedle galantně klobouk. Vida, už jsem skoro doma.

„Děkuji, děkuji, vám též,“ vrátila jsem se pohotově z doupěte hříchu do bezpečné ulice. Pan Soukal se usmál a rozvážně pokračoval v odpolední procházce. Taky takový solida. Kdyby uměl číst myšlenky, ten by koukal!

Představila jsem si spořádaného důchodce, kterak mumlá do klobouku: „Bouřlivé jaro přeji. Hodně cucfleků, slečno Helenko!“ Chachacha!

Než jsem zašátrala v kabelce po klíčích, v rychlosti jsem se umravnila, pamětliva tetina rentgenového pohledu, který jí umožňoval odhalovat slabosti druhých stejně neomylně, jako odhaluje lékařský přístroj ložiska zákeřných chorob. Do domu jsem vstoupila s hlavou plnou ctnostných záměrů.

KDYŽ JSEM VEČER OTEVŘELA

dveře naší šatny, omráčil mě páchnoucí vzduch. Tam, kde se měly prolínat vůně mastixu, pudru a parfémů, vznášel se odér uhynulých ryb. Bodejť ne, když paní Věra chutě pojídala jakési mřenky v majonéze rozpatlané po papíru gumovým rohlíkem.

Nechala jsem dveře otevřené, ale mlsalka ruče vyjekla: „Zavřete, Helo, je mi zima!“ Netroufla jsem si dveřmi aspoň párkrát máchnout, protože to by bylo příliš výmluvné, tak jsem zavřela. Ale rozhořčená takovou bezohledností, utrousila jsem jen rezervovaný „Dobry večer“ a začala si mlčky odkládat šatstvo do skříně.

Popravdě řečeno, paní Věra se zatím do mého srdéčka neprodrala. Možná to bylo tím, že i ona si zachovávala jistý odstup projevující se vykáním, ale zcela určitě mi její slabůstky, které bych u jiné kolegyně považovala za roztomilé, šly na nervy. V soukromí této rozvedené pětáctýřicátnice s dospívajícím synem soupeřily o dominantní postavení dvě věci: jídlo a sex. Nerovný boj řešila tak, že s jídlem smilnila. Jestli svého partnera naopak okusovala, mi nebylo známo. Avšak potravu převalovala v ústech mazlivě, hovoříc výhradně o kuřátku na papriče s rejžičkou, ňam, ňam, o báboviče, špenátku a krotkách. Zatímco ostatní herci před představením nevečeřeli, paní Věra se futrovala, jako by právě vy-

vázla z obleženého Leningradu. A vsadila bych se, že po návratu z divadla spořádala zbytek kachničky se zelíčkem od neděle. Možná i od neděličky.

Sexuální vyžití jí obstarával umělecký fotograf Jan Peprný, řečený Honza. Jeho milostné praktiky musely být neurvalé, poněvadž paní Věra vypadala po erotických hrátkách jako oběť exorcismu. Samý šrám a podlitina. Jelikož však věřila, že dere-li se muž k prameni slasti surově, svědčí to o spalující vášni, vystavovala utržené pohmožděniny na odiv, dávajíc tak na srozuměnou, že je fatální ženou, z jejíž půvabů ztrácejí muži rozum.

Sedla jsem si, vytáhla zásuvku s líčidly a pohlédla úkosem na její plochou hrud'. Třeba je fotograf po každé tak zběsilý, protože hledá na milence prsa. Někteří muži jsou nároční.

Diva dojedla, zapálila si cigaretu a šlehla po mně pohledem.

„Copak? Nějaký problém na obzoru?“

„Ne, ne, žádný.“ Kromě toho, jak se odsmradím.

Asi jí to došlo, protože zmačkala papír od rybiček a odnesla ho do koše.

„Musela jsem něco sníst, nestihla jsem to domů. Byla jsem v dabingu.“

Poslední věta zůstala viset ve vzduchu jako novina nedozírného významu. Překvapeně jsem se otočila. Paní Věra se usmívala takřka chlípně. Navíc prostrčila jazyk mezi zuby a přejížděla jím po horním rtu. Když už jsem se začala bát, že mě obdaří přízní místo Jana Peprného, řekla: „Novej drb. Erik poslal růže Hance Jelínkovy.“

Bůhvíproč mě píchlo u srdce. Jelínková byla nadmíru přitažlivá zrzka z Děčka.

„Ale ta přece chodí s Roubalem?“ namítla jsem. Pokrčila rameny. „Roubal si to myslí. Jenže co je on vedle Appelta? Nicka. Natočil jeden film před pěti lety.“

Přišlo mi vhod zaklepaní na dveře. Přisun informací o soukromém životě Erika Appelta mě začínal dráždit. Do šatny se vbatolil pan Tělíčko. Automaticky jsem si zapnula horní knoflík županu.

Pan Tělíčko byl malý tlouštíček s dobromyslnýma očičkami v naducané tváři. Ale ta očička to myslela dobře jen s panem Tělíčkem. Poučení v tomto směru se mi dostalo při prvních hlavních zkouškách, které jsem absolvovala v divadle Pokrok.

Kroutila jsem se tehdy před zrcadlem v plavečkových kalhotkách, pátrajíc, kolik opálení mi zbylo z léta, když paní Věra zahulákala do chodby: „Fáňulko!“ Myslela jsem, že Fáňulka je garderobiérka, tak jsem s oblékáním nespíchala. K mému překvapení vstoupil do šatny zmíněný pán. Vyjekla jsem a vrhla se mezi křídla otevřené skříně. Paní Věra se zasmála a pravila: „No, no, to je jen Fáňulka,“ naznačujíc volbou slov, že příchozí je již padesát let eunuchem. Tomu jsem mohla stěží věřit, jelikož Fáňulka, naoko se obíraje parukou, šilhal do zrcadla na můj poloakt pohledem tak žhavým, že jsem se obávala, aby mi prsa nevyžehlil na placku. O pár týdnů později mi chtěl pomoci od bolesti hlavy elixírem, který mi vlastnoručně rozetřel po hrudi. Od té doby jsem byla v přítomnosti Františka Tělíčka zahalená, jako by v šatně mrzlo. Bylo to skoro zbytečné, poněvadž Fáňulka mě okázale přehlížela, rozmrzelý zjištěním, že nově přijatá naivka má naivitu alarmující nedostatek.

„Trochu z čela, Fáňulko,“ dirigovala paní Věra. „A vzadu stáhnout, tááák, dobrý.“

Mistr vlásenkář paruku přilepil, přebytek mastixu vysál ťuntětem a přešel k mé židli. Už delší dobu trestal moji jasnozřivost tím, že mi vlásenku z havraních vlasů narážel na hlavu jako botu na kopyto, přičemž mě neopomněl bolestivě zatahat za jemné chmýří na šíji. Dosud jsem to snášela stoicky, ale teď jsem byla rozladěná, i ohradila jsem se: „Trošku šetrněji bych prosila, pane Tělíčko.“

Vyrazilo mu to dech. „Promiňte, slečno. Zatím si nikdo nestěžoval,“ vypravil ze sebe upjatě. Zatvářila jsem se co nejroztomileji, šuplík č. 27 (rarášek): „Ještě jste nikoho neskalpoval?“ Zaváhal, zda mi má vlásničkou sešpendlit ústa nebo propíchnout bubínek, a promarnil šanci.

„Jauvajs, vypálila jsem si oko,“ zaúpěla paní Věra a tápala rukou po stolku. K vypálení oka docházelo často, kdykoliv si některá z nás nanášela černé maskáro na víčko tak nešikovně, že se dostalo do oka. Vstala jsem. „Ukažte, já vám to vysuším.“ Utrhla jsem kus buničité vaty, nadzvedla víčko postiženého oka a cípkem buničiny odstranila černé nitky ze sliznice.

„Díky, díky,“ plakala kolegyně a rozmazávala si zbylé maskáro kolem oka zároveň se slzami. Ač se původně líčila na Hyppolitu, vyhlížela jako nemocný pes z Theseovy láje.

Fáňulka využil jejího neštěstí k účastné konverzaci, během níž mi upevnil paruku s přehnanou pečlivostí, načež s úlevou uprázdnil místo garderobiérce Anči.

Asi třicetiletá blondýnka byla stvoření milé Bohu

i lidem. Její příchod signalizoval perlivý smích a dobrá nálada ji neopouštěla ani ve stresových situacích. I teď nás oblékla hbitě a zručně, a získala u mne další bod, protože poznamenala: „Co je to tady za puch? Nemáte ve skříni mrtvolu?“ Když se nedočkala žádné odpovědi, nechala za sebou aspoň otevřené dveře.

Koukla jsem se na sebe naposled do zrcadla a pomalu zamířila k jevišti. U rekvizitárny se ke mně připojila Blanka a postěžovala si, že jen dojelela s Bódou k jeho rodičům, dostihl ji telegram, aby se vrátila do Prahy. Upřela na mne velké fialkové oči: „Mamička byla zdrcená.“ Znělo to dramaticky. Napadlo mě, že úspěch večerního představení závisí na tom, zda se Blanka rozhodne hrát Helenu ve *Snu noci svatojánské* nebo Blanku ve *Zdrcení Bóďovy mamičky*.

Bóda First byl sympatický herec z Karlínského divadla, původem z lékařské rodiny stejně jako Blanka. Jeho matku jsem neznala, ale domýšlela jsem se, že jakkoli ji třeba těší být „mamičkou“, musí mít silné pochybnosti, zda se její vnoučata v Blančině péči a stříbrem krumplovaných dupáčkách dožijí prvních narozenin. Na další úvahy nebyl čas, protože opona šla nahoru.

Představení probíhalo dobře. Všichni jsme hráli s chutí, která ještě narůstala s reakcemi vděčného publika. O jediný kiks jsem se zasloužila já, když jsem zapoměla na povinnost, kterou jsem na sebe vzala dobrovolně a ve vší tajnosti. Vzbudit Tomana. Ač to zní neuvěřitelně, Toman se dokázal propadnout do spánku kdekoli a kdykoli. I na jevišti.

Ve scéně, kdy oba milenecké páry usnou v lese, upadl do bezvědomí, sotva se rozložil na prknech pokrytých umělým mechem. Zatímco já, Blanka i Jirka jsme spánek předstírali, bedlivě si hlídající narážku, po níž máme procitnout, Toman chrupal. Mým úkolem bylo drcnout do něho při hraném probouzení, a tak ho navrátit uměleckému světu. Pokaždé jsem žasla, jak bystře se ujal správných replik, aniž by na vteřinu zaváhal. A vždycky jsem trnula, aby uprostřed čarovného lesa plného elfů nezaječel: „Mamííí, nezbyl ti od včerejška guláš?“

Tentokrát jsem na svou obligátní službu zapomněla, takže jsme už všichni stáli, jen Toman pořád ležel jako kláda. Nezbylo než do něj kopnout. Vymrštil se jako pružina. To ještě diváci přešli mlčením. Ale jakmile začal deklamovat:

*„Výsosti, zmateně jen odpovím,
půl spě, půl bdě. Prozatím, na mou duši,
po pravdě nevím, kde jsem se tu vzal...“*

diváci mohli zbořit divadlo. Tomana to nezkuřilo. Při děkovačce mi pošeptal, že je to dobrej špílec, že to tam necháme.

Říďa měl jiný názor. Číhal u inspicienta s pěnou u pusy a řval, že ještě neviděl začátečníka, který je rolí tak málo zaujat, že při ní relaxuje. Také chtěl vědět, zda Toman kdy slyšel, že by Vojan usnul v *Maryše*. Blanka vypískla a tenkým hláskem řekla: „On hrál Vojan Maryšu? Já myslela, že Francka.“ Naštěstí ji Rippl, ohlušen silou vlastního hlasu, neslyšel. Vyvolával ze záhrobí Mošnu, Kašku, J. J. Kolára i Vendelína Budila coby svědky donebevolající

urážky Thálie a skončil u Tylova hrobu, v němž se mrtvý buditel s pláčem obrací.

Toman přečkal bouřku s pokorně sklopenýma očima, avšak kajícími nezasažen. Za lítačkami, kde jsem čekala, abych se mu omluvila za svoje selhání, mě vzal kolem pasu a ďábelsky se zachechtal: „Já bych v *Maryše* usnul klidně, zvláště kdyby byla šeredná.“ Přivřel přitom oko, aby nebylo pochyb, jak to myslí.

Řekla jsem svatouškovsky: „Teda, Tomane, ty seš...“ a šla to vyklopit Věře.

VELIKONOCE,

od nichž jsem si nic výjimečného neslibovala, se překulily bez zvláštních událostí. V pondělí nás přišel Petr vyšlehat, což zanechalo nejsilnější dojem v tetě Báje. Pištěla jako šestnáctka a ze sadistických hrátek se vykouplila osmi vejci natvrdo. Já jsem dala Petrovi kravatu, aby ho zajíček nepokalkal, a pak jsem pomáhala v kuchyni, zatímco tatínek s mladým kolegou klábosil v pokoji nad aperitivem.

Oběd se nadmíru vydařil, protože ve velikonoční nádivce bylo více masa než rohlíků, a tatínek, aperitivy rozjařen, dal k lepšímu pár historek ze své praxe.

Když jsme se dost nasmáli na účet Francouzky, která žádala o rozvod, protože jí manžel říkal: „Ty starrá rrašple“ (hanba nám), dostalo se nám vyprávění o muži, jehož rozvodová pře se táhla několik let kvůli nesouhlasu druhé strany. Konečně bylo manželství rozvedeno. Vítěz uspořádal večírek na oslavu nabyté svobody – a ranila ho mrtvice. Protože rozsudek ještě nenabyl právní moci, milenka ostrouhala a manželce připadl veškerý majetek. Tatínek řekl na závěr: „Vidíš, Rájo, já vím, proč si nic nezačínám. To by tak hrálo, abys shrábla všechny moje ponožky.“ Maminka ho plácla ubrouskem a řekla: „I jdi, ty brepto.“

Po obědě jsme se šli s Petrem projít. Bylo teplo,

sluníčko jarně hřálo. Petr si uvázal novou kravatu a bývalo by mu to slušelo, kdyby neměl v každé kapse čtyři vejce natvrdo. A v hlavě jedinou myšlenku, jak mě dotáhnout k oltáři. Teď, když jsem dostudovala a on má pevné místo, už nám prý nic nebrání, abychom se vzali. Zvláště když jeho rodiče jsou srozuměni s tím, že budeme bydlet u nich. No nazdar! Senzační nabídka k sňatku. Slečno, zde je mé srdce a má matka! Děkuju, nechci. Ostatně, kdybych kývla, nějaký soudruh ve špatně padnoucím obleku oznámí shromážděným, že od té chvíle můžeme začít dělat děti pod záštitou státu, čím víc, tím líp, protože republika bude potřebovat každou ruku. A co pak? Přijde po svatbě něco nádherného, závratného? Nebo budou jen zkoušky, premiéry, nádobí, dabingy, prádlo, angíny? Prý jsem jen jednou mladá. Jenže jak jsem tak spořádaně kráčela po Petrově boku, připadala jsem si jako památná lípa.

„Proč neuděláme někdy něco bláznivého?“ vyhrkla jsem.

Petr nadzvedl obočí: „Bláznivého? Jak to myslíš?“

„No třeba... Mohli bychom jet vlakem někam nazdařbůh. Vystoupit v malé stanici, jít po neznámé cestě, která vede bůhvíkam, přečkat průtrž mračen v polozbořeném seníku...“ Až se mi chtělo plakat, jak jsem toužila po slejváku s kroupama.

Zasmál se tak srdečně, až mu vejce v kapse zachrastila: „Ale, Helenko! Teď se ještě nejezdí do přírody. Snad až oschnou cesty. Pokud toužíš po výletu, půjčím si od našich auto a můžeme navštívit nějaký zámek.“

No jistě, zaškaredila jsem se. Místo po chodníku

budu courat po chodbách. Zde vidíte portrét posledního majitele zámku. A nyní odbočíme do nově přistaveného křídla. Vpravo si povšimněte komody vykládané perletí, kterou dostal darem... Ne!!! Zámky jsou krásné, ale já chtěla něco, něco... Jak to, že to Petr nechápe? Vždyť je starší jen o tři roky, proboha!

„No tak, přestaň se mračit,“ vzal mě kolem ramen. „Přece doopravdy nedychtíš po blátě a sychravém větru?“

„Děsně,“ odsekla jsem a ponořila se do vzdorovitého snění. Petr mě unáší na zpěněném koni divokou krajinou, vichřice ohýbá stromy až k zemi, klikaté blesky zraňují oblohu, a když letíme přes brod mělké říčky, rozstříknuté krupěje nám chladí horké tváře.

„Začíná pršet,“ řekla jsem.

Zastavil se a vzal mě za ruce. „Nebe nade mnou pláče. Jak mě trápíš. Tak co?“

Ošívala jsem se. „Petře, nech mi trochu času. Vždyť jsem se u divadla ještě ani nerozkoukala. Co bys dělal s neúspěšnou herečkou? A umím jen knedlíky s vajíčkem.“

Neusmál se. „Dobře. Zeptám se znovu. Za čas.“

Vrátili jsme se stejnou cestou. Před brankou mi Petr vtiskl polibek tak cudný, že by v něm ani teta Bája nenašla stopu chtíce. „Hezky se vyspi, Heláčku, a probud' se veselejší. Zavolám ti.“ Vynutila jsem na tváři úsměv, jímž jsem zúročila čtyři roky hereckých studií, a zamumlala: „Promiň, že jsem byla protivná. Nejsem nějak ve své kůži.“

„To nic,“ opáčil mamčin hodný hoch a obrátil se k domovu netuše, jak moc prahnu po tom, aby

mě chvíli vlácel po chodníku za vlasy. Nevrlost mě neopustila ani doma, tak jsem se pod záminkou bolení hlavy uchýlila do pokoje a zpytovala svědomí. Snad je to tím divadlem, přemítala jsem sklesle. Samé silné emoce, nenávisť, vášně, pomsta, zoufalství, opojné štěstí... Zatímco v životě? Vem si šálu, Helenko. Chceš lívance, nebo cmundu? A – To nic, Heláčku. Heláčku! Znovu jsem se nasupila. Nic lepšího si neumí vymyslet. Heláček a Fáňulka. To by byl párek. Něco jako Hýta a Batul.

Smutná pravda ovšem byla, že všechno, co jsem proti Petrovi měla, byly prkotiny. Jinak to byl hezký, inteligentní, příčinnivý muž z dobré rodiny, se srdcem plným jen mne. To já, já byla vlažná. Brala jsem Petra jako samozřejmost a občasná důvěrná objetí vnímala spíše jako laskavost prokazovanou vlastnímu zralému tělu než jako něco, pro co ženy sypou mužům do kafe otrušík.

Dveře se rozletěly bez zaklepání. Teta. „Chceš studenou nádivku, nebo studené kuře?“

„Chci studený obklad. A trochu soukromí, tetičko,“ řekla jsem štiplavě.

„No, no, no!“ Teta pracně zvlnila rty do chápavého úsměvu. „Vy jste se s Petrem pošcorpili, vid’?“ Zašátrala po vypínači a rozsvítila, aby na mne lépe viděla. (Jako vlk na Karkulku.)

„Dnes se děvčata s chlapci nešcorpí, dnes je žalují o otcovství.“

Zalapala po dechu. „Snad nechceš říct... Hel... Jak by... Že to není pravda?“

Pokývala jsem vážně hlavou: „Je.“

„Šišmár!“ zavyla teta a chytila se za srdce. Šišmár není maďarská kletba, jak by se někdo mohl domní-

vat. Teta spojuje jména Ježíš a Maria způsobem, který volí obchodní partneři při zakládání firmy. Srha a Mareš – Hamar. Ježíš a Maria – Šišmár.

Teď se opřela o komodu a šeptala: „Dítě! Dítě!“

„Už nejsem dítě.“

„Ale budeš mít dítě!“

„Já? Že o tom nic nevím?“ Pásla jsem se na nedorozumění, které jsem škodolibě vyvolala. Nemohla jsem si pomoci. Měla jsem dopal na Petra, na sebe i na tetu. Proč se mnou zachází jako s capartem, který, ponechán bez dozoru, škrťá v dětském pokoji sirčičky?

„Vždyť jsi právě řekla, že budeš Petra žalovat, aby přiznal...“

„Řekla jsem,“ prokládala jsem slova pauzami, „že dnešní dívky spíše žalují chlapce o přiznání otcovství, než aby se s nimi škorpily, jak říkáš. O žádání dítěti, obzvláště mém, nebyla řeč.“

Teta splaskla. Takový slibný malér! Celou noc se o něm mohlo v slzách diskutovat. Křížový výslech by jistě přinesl spoustu příšerných podrobností. A teď? Aby si šla číst *Kříž u potoka*. A mohla mít svůj vlastní – vychovávat nemanželské dítě padlé neteře.

Najednou se mi jí zželelo. Třeba i ona touží po životě, v němž si vina a odpuštění, láska a zrada podávají ruce. A když už jí není dopřán, ráda by byla aspoň divákem. Už se mi na jazyk drala smířlivá slova, když jsem zaznamenala tetino převtělení z dominantní dámy v týraného chudáka. Svěsila ramena, poklesla v kolenou a paže nechala viset bezvládně podél těla. Sám Debureau by slzel. Nato pravila, že mám na ní hřích, jelikož jsem ji úmyslně

uvedla v omyl, který ji při chatrném srdci mohl stát život. Teta měla srdce jako zvon, ale umělo zchátrat na povel.

„Pánbůh tě potrestá,“ prorokovala.

Ucedila jsem, že si ten hřích zodpovím. Tetino herecké umění, které jsem patrně zdědila, ve mně pokaždé zdušilo veškerá pozitivní hnutí mysli.

Když jsem se později sprchovala, přepsala jsem v duchu scénář o únosu Heleny Stavinohové. V nové variantě byla unesena teta Bája, a to hluchoněmým šilencem, který ji držel na neobydleném ostrově bez novin, rozhlasu a drbů. Kolem dokola byla vidět jen voda a nebe.

Po cestě z koupelny do pokoje jsem na tetu znovu narazila. Nesla si hrneček kakaa a zeptala se: „Vyčistila sis zuby?“ Rázně jsem škrtila ostrov a připsala: Držel ji ve sklepe, odkud nebylo vidět vůbec nic.

V DIVADLE NÁM VELIKONOČNÍ ZAJÍČEK

nadělil schůzi ROH. Pěkný jednotný dáreček, který je nutno převzít v osm hodin ráno. To už mě mohl radši pokakat.

Přišla jsem včas, abych se mohla usadit co nejdál od stolu zasedajících funkcionářů. Podařilo se mi urvat jedno pohodlné křesílko a tvrdou židli pro Lídu. I za ni mi byla vděčná.

Na programu byla všehochoť, výčet brigád, plán družební činnosti, informace o přestavbě kulisárny za plného provozu atd. Usadila jsem se co nejpohodlněji, nasadila si masku pozorné posluchačky a odevzdala se osudu. Říďa začal lednovým XXI. sjezdem Komunistické strany Sovětského svazu. Člověk by řekl, že na časově omezené schůzi neprodleně přikročí k plánovanému programu. Ne, ne. Zvláštním tónem, jež z rejstříku svých hlasových možností vydělil pro závažné politické události, hovořil o tom, jak soudruh Chruščov s uspokojením konstatoval, že svět socialismu je pevný, jednotný a nepřemožitelný jako nikdy. Všimla jsem si, že Jirka Božek zvolna a vážně příkyvuje. Mohlo to být zrovna tak vyjádření souhlasu jako myšlenky: ano, ano, to je právě to strašný.

Abych zakryla úsměv, sehnula jsem se k tašce opřené o nohu křesla a vytáhla lak na nehty. Sevřela jsem lahvičku mezi koleny a kráslila si ruce. Zálibně jsem si prohlížela perleťově růžové lupínky

nehtů, zatímco Ripl s Chruščovem vytyčovali úkoly sedmiletky. Lída do mne drcla a špitla: „Taky lajuješ narůžovo?“ Obdařila jsem ji spikleneckým pohledem a pustila se do pravé ruky.

A Ripl předl, předl nit, jak jásá všecken dělný lid, jen k věci dosud nepadlo ani slovo, ačkoli bylo za deset minut půl deváté. Konečně jeho hlas nabyl na zvučnosti, kterou se vyznačují závěry všech projevů. „Staří bolševici,“ pravil, „vyslovili radost, že jim bylo dopřáno spatřit úsvit komunismu.“

„Aha,“ zahuhlal mi někdo zezadu do ucha. „Proto jsou schůze ráno. Večer bysme mohli nedopatřením zahlédnout soumrak.“ Ohlédla jsem se. Toman se vestoje opíral o zeď, na tváři výraz bdělé pohotovosti. Ani se na mne nepodíval. Napadlo mě, kde vlastně jsou ty lidi, co chtějí mermomocí budovat socialismus? Ale byli tam. A mocně tleskali.

Spustila jsem lahvičku s lakem opatrně do tašky a nasměrovala pozorný pohled na Ripla, který jevil všechny známky návratu ze stranického transu do střízlivé reality. Jen jsem tak učinila, zapíchl do mne zrak a oznámil přítomným, že ne všichni mladí členové souboru si uvědomují, jaké cti se jim dostává, když mohou žít v převratné dějinné éře a být svědky žhavého politického dění. Nato se prohrábl v lejstrech před sebou a celkem civilně prohodil: „Například Stavinochová by měla více sledovat denní tisk.“

Dočista jsem zkameněla. Odkud může Ripl vědět, že... Počkat! Není to dlouho, co jsem si pustila pusu na špacír. Že se všechny důležité zprávy dozvím ústním podáním a kolik si dali ministři na letišti hubiček vědět nemusím. A ještě jsem řekla, že

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém
obchodě společnosti eReading.